

11.3.2022

Pieksämäen vesienhoitoryhmän kokous 1/2022

Aika 11.3.2022 Klo 13.00–14.36
Paikka MS Teams

Läsnä Pekka Häkkinen, Pieksämäen kaupunki (pj.)
Sari Heikkinen, Keski-Savon ympäristötoimi
Leena Pelkonen, Keski-Savon ympäristötoimi
Ari Naukkarinen, Pieksänjärven-Vangasjärven neuvottelukunta
Marjo Ahola, Metsäkeskus
Henrk Roschier, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo
Lauri Puhakainen, Etelä-Savon ELY-keskus
Juho Kotanen, Etelä-Savon ELY-keskus
Toni Roiha, Etelä-Savon ELY-keskus (siht.)
Petri Nieminen, Etelä-Savon ELY-keskus
Varpu Rajala, Etelä-Savon ELY -keskus
Tero Nieminen, Pohjois-Savon ELY -keskus

1 Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Pieksämäen vesienhoitoryhmän puheenjohtajana toimii Pekka Häkkinen ja sihteeriksi valittiin Toni Roiha.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirja

Roiha kävi lävitse edellisen kokouksen (5.10.2021) [pöytäkirjaa](https://esvesienhoito.wordpress.com) (esvesienhoito.wordpress.com). Pöytäkirja hyväksyttiin ilman muutoksia.

3 Vesienhoidon tilannekatsaus

Vesienhoitosuunnitelmat (VHA1 ja VHA2) hyväksyttiin ohjausryhmissä 15.10.2021, jonka jälkeen suunnitelmat lähetettiin valtioneuvostoon käsittelyyn. Valtioneuvosto hyväksyi 16.12.2021 merenhoitosuunnitelman sekä seitsemästä alueellisesta vesienhoitosuunnitelmaa vuosille 2022–2027. Kuulutukset ovat olleet nähtävillä 21.12.2021–27.1.2022 ELY-keskuksen verkkosivuilla osoitteessa www.ely-keskus.fi/Kuulutukset. Päätökset lähetettiin myös kuntiin, joissa ne olivat nähtävissä 21.12.2021–27.1.2022. Myös sidosryhmiä ja tahoja, joilta on pyydetty lausuntoja suunnittelun aikana, on tiedotettu.

Helmikuun alussa alkoi muutoksenhakuun reagointi. Tämän hetken aikataulun mukaan julkaisut ilmestyvät maaliskuun aikana (julkaisusarja) ja samassa yhteydessä asiasta tiedotetaan. Lisäksi myös sähköisen vesienhoidon toimenpideohjelman (eTPO) valmistelu on edennyt hyvin. Prosessin lopuksi edellisen suunnittelukauden purkaminen tehdään vesienhoidon suunnittelijoiden kanssa (9-11.5.2022). Tämän jälkeen painopiste tulisi siirtyä toimenpiteiden edistämiseen.

4. KTA-VHS seurantaryhmä

Pieksämäen vesienhoitoryhmän alueella järjestettiin 23.11.2021 Virtasalmi-Joroinen kalatalousalueen seurantaryhmän palaveri. ELY-keskus ei nähnyt tarvetta järjestää erillistä Kyyvesi-Pieksämäki kalatalousalueen seurantaryhmän palaveriä, koska Pieksämäen vesienhoitoryhmä oli kokoutunut 5.10.2021 ja Kyyveden vesienhoidon johtoryhmä 7.9.2021.

Virtasalmi-Joroinen kalatalousalueen seurantaryhmän palaverissa esitettiin ELY-keskuksen

lyhyet tietoiskut liittyen vesistökunnostusten avustushakuun, joka päättyi 30.11.2021 (Toni Roiha), Vesilain mukaisista luvista, ilmoituksista ja suostumuksista (Elina Häikiö) sekä käynnissä olevasta pato- ja nousuesteiden poistamishankkeesta (Petri Nieminen). Lisäksi käytiin lävitse alustukset Etelä-Savon ELY-keskusten toimenpideohjelmassa sekä kalatalousalueen vesienhoitosuunnitelmassa olleista toimenpiteistä ja jätettiin aikaa näistä muodostuvalle keskustelulle.

Ryhmässä todettiin, että myös kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat ([Kyyvesi-Pieksämäki](#), [Virtasalmi-Joroinen](#) ja [Rautalammin reitti](#)) ovat yhteistyöryhmien käsittelyssä tällä hetkellä. Ryhmässä nousi myös esille, että vesienhoitoryhmän palaverien lisäksi voitaisiin korona-pandemian laannuttua osallistua esim. Pieksämäellä järjestettävälle markkinoille. Tapahtumassa voitaisiin esitellä esim. vesienhoidon toimintaa Pieksämäen alueella.

5 Vehka-Uuhilampien kunnostus

Vehka- ja Uuhilammen vesiensuojelurakenteiden suunnitteluhanke (ESAELY/1122/2020)

Suunnitteluhankkeessa on valmistunut 26.11.2021 Vehkalampi-Uuhilampi kosteikot toimenpidesuunnitelma (Ilkka Kinnunen). Suunnitelmassa on esitetty toteutettavaksi yhteensä neljä erillistä kosteikkoallasta kahden lammen (Vehkalampi ja Uuhilampi) valuma-alueelle. Kosteikoilta vedet kulkeutuvat pohjoisjoki uomaa myöten Pieksänjärveen. Suunnitteluhanke on päättynyt 30.11.2021. Valmis kosteikkosuunnitelma löytyy tallennettuna Etelä-Savon vesienhoidon sivustolle ([Vehkalampi-Uuhilampi Kosteikot: Toimenpidesuunnitelma](#)).

Vehka- ja Uuhilammen laskeutuskosteikoiden rakentamisen 1. vaihe (ESAELY/1471/2021)

Pieksämäen kaupunki on hakenut vuoden 2022 YM:n vesienhoidonavustushaussa rahoitusta Vehka- ja Uuhilammen kosteikkojen rakentamisen ensimmäiseen vaiheeseen. Hankkeessa olisi tarkoitus toteuttaa yhteensä kolme edellisenä vuotena suunnitelluista kosteikoista. ELY-keskukseen 30.11.2021 saapuneessa avustushakemuksessa hankkeen alustava kokonaiskustannus on arvioitu olevan 29 500 €. Tästä vesienhoidon avustusta olisi yhteensä 14 000 €. Avustushakemus on tällä hetkellä Etelä-Savon ELY-keskuksessa käsittelyssä.

Vehka- ja Uuhilammen ja Kirkko-Surnuin ruoppaussuunnitelma

Lauri Puhakainen kertoi, että Vehka- ja Uuhilammen sekä Kirkko-Surnuin ruoppaussuunnitelman kilpailutus on valmistunut. Konsultiksi valikoitui FCG. Hankkeen puitteissa on oltu yhteydessä Pieksämäen kaupunkiin mm. läjityspaikkojen valitsemisen suhteen. Suunnitelman on määrä valmistua 30.6.2022.

Kirkko-Surnui (valuma-alue kunnostukset)

Lauri Puhakainen on ollut yhteydessä Tornatorin ympäristöasiantuntija Suvi Eskelisen kanssa, koskien Kirkko-Surnuin valuma-alueella toteutettua hoitosuunnitelmaa (Pieksämäen Kirkko-Surnuin hoito- ja käyttösuunnitelma, 3.6.2021 Enviro). Suunnitelmaan sisältyi myös yleisluonteinen valuma-alue-tarkastelu, jossa hyödynnettiin mm. Metsäkeskuksen eroosioaineistoja. Tarkastelun perusteella nousi esiin tiettyjä oja, joissa maa-aineksen huuhtoutumisriski on suuri. Osa näistä sijaitsee Tornatorin kiinteistöillä.

Tornatorin ympäristöasiantuntija on välittänyt tiedon alueella olevista vesiensuojelutarpeista alueen suunnittelijalle ja vesitalousasiantuntijalle. Ympäristöasiantuntija totesi myös, että Kirkko-Surnuin valuma-alueella on lähitulevaisuudessa toimenpide-ehdotuksia. Toimenpiteiden toteutusvaiheessa olisi syytä tarkastella myös noita olemassa olevia oja ja mitä ratkaisuja vesistökuormituksen vähentämiseksi voitaisiin tehdä. Kirkko-Surnuin valuma-alue voitaisiin tallentaa hankealueisiin, joissa tarvitaan vesistöt huomioonottavia toimenpiteitä.

Ryhmässä syntyi keskustelua asiasta. Todettiin, että vesiensuojelutarpeista alueella tulisi viestiä myös toista isoa maanomistajaa (Bovalius -säätiö). Ari Naukkarinen tiedusteli olisi Kirkko-Surnuin jokeen mahdollista toteuttaa vesiensuojelurakennetta (laskeutusallas/pato/pintavalutuskenttä). Ryhmässä pohdittiin, että lähtökohtaisesti valuma-alueen latvojen yhteen niputetuilla ojakohteilla (esim. putkipadot/laskeutusaltaat) toteutettavat toimenpiteet voisivat olla kyseisellä alueella kustannustehokkaimpia. Tällaisiin valmiiksi suunniteltuihin kohteisiin saattaisivat myös alueen toimijatkin tarttua.

Ryhmässä pohdittiin rahoitusmahdollisuuksia alueella tarvittaviin toimenpiteisiin. Todettiin, että todennäköisesti KEMERA -rahoitus ei olisi mahdollista (ei tarpeeksi yksityisiä maanomistajia).

Hanke ei myöskään sopisi suoraan HELMI -rahoituksen alle. Todettiin, että YM:n vesienhoidon avustuskriteereihin Kirkko-Surnuin valuma-aluekunnostukset sopisivat, mutta hanke tarvitsisi kuitenkin 50 % omarahoitusosuuden. Kirkko-Surnuin kunnostustoimissa tulee myös jossain määrin huomioida mahdollinen Pieksänjärven säännöstelypadon nousuesteen muuttaminen pohjapadoksi.

6 Ahvenlampi-Hiidenlampi

UltraPlan -hanke (SYKE)

Ultraäänien vaikutukset laboratoriossa olivat luonnonvesiä voimakkaammat. Tutkitut laboratorioyksiköt ovat olleet vesitilavuudeltaan aivan eri mittaluokkaa (0,6–1,5 l). Vesitilavuuden lisääntyessä tarvittava teho luonnonvesissä aivan eri ja vaikea saavuttaa. Laboratoriokokeiden perusteella intensiteetti 0,32 W cm⁻² tarvittiin vähentämään sinileväsoluja, Ahvenlammella intensiteetti 0,000037 W cm⁻² (STM raja-arvo 0,05 W cm⁻²). Laboratoriossa tutkittu pääasiassa 200–600 W tehoa, kenttäkokeiden perusteella 40 W ei vaikutusta sinileviin. Ahvenlammen laite 24 V akuilla, tehoa ei annettu, arvio ~17 W. Ahvenlammessa sinileväkukintojen pääasiallisena syynä liiallinen fosforipitoisuus ja näin ollen ravinnekuormituksen vähentäminen tulisi olla ensisijainen toimenpide. Ongelman juurisyyhyn ei näin ollen oltaisi ultraäänilaitteilla saatu ratkaisua. Lisäksi, vaikka ultraääni vähentäisi sinileväsoluja, eivät ravinteet eivät katoa. Ei olisi varmuutta mihin ne päätyisivät tai miten vaikutukset ilmenisivät? Hankkeesta on tulossa julkaisuun tutkimusraportti viimeistään huhtikuussa 2022. Laura Härkösen esitelmä aiheesta on tallennettuna Etelä-Savon ELY-keskuksen vesienhoidon sivulle ([Sinilevien ultraäänitorjunnan vaikutukset plankton yhteisöön](#)).

Ahven- ja Hiidenlammen Hoitokalastus -hanke (ESAELY/1348/2021)

Ahven- ja Hiidenlammen edellisenä vuonna päättyneessä vesistökunnostustoimenpiteiden selvittämishankkeen loppuraportissa päädyttiin ehdottamaan hoitokalastusta. Yhteenvetona koekalastuksen tulospöytäselvityksistä selvimmän hoitokalastuksen tarvetta osoittivat särkikalajien lukumäärä- ja biomassaosuudet. Ahvenlammen osalta hoitokalastuksen tarve näytti hieman ilmeisemmältä kuin Hiidenlammessa, jossa myös lahnasaalis oli pienempi kuin Ahvenlammessa. Valmis raportti Ahven- ja Hiidenlammen koekalastuksesta löytyy tallennettuna Etelä-Savon vesienhoidon sivustolle ([Ahven- ja Hiidenlammen verkkokoekalastukset vuonna 2021](#)).

Ikolan osakaskunta on 14.11.2021 hakenut vesienhoidon avustusta hoitokalastushankkeeseen Ahven- ja Hiidenlammessa. Hankkeen aikana olisi tarkoitus tehdä hoitokalastusta nuotalla (3 x syksyllä), rysällä ja paunetilla sekä katiskoilla. Hankkeen aikana Ikolan osakaskunnan olisi tarkoitus hankkia yhteensä 12–16 kpl katiskoja, joiden käyttäjiä olisi ranta-asukkaista yhteensä 5-8 henkilöä. Ikolan osakaskunta on sitoutunut vuoteen 2025 saakka pitämään saalisikirjanpitoa katiskoilla tehtävästä hoitokalastuksesta. Hankkeen alustava kokonaiskustannus on arvioitu olevan 6 000 €. Tästä vesienhoidon avustusta olisi yhteensä 3 000 €. Avustushakemus on tällä hetkellä Etelä-Savon ELY-keskuksessa käsittelyssä.

7 Vesienhoitohankkeet

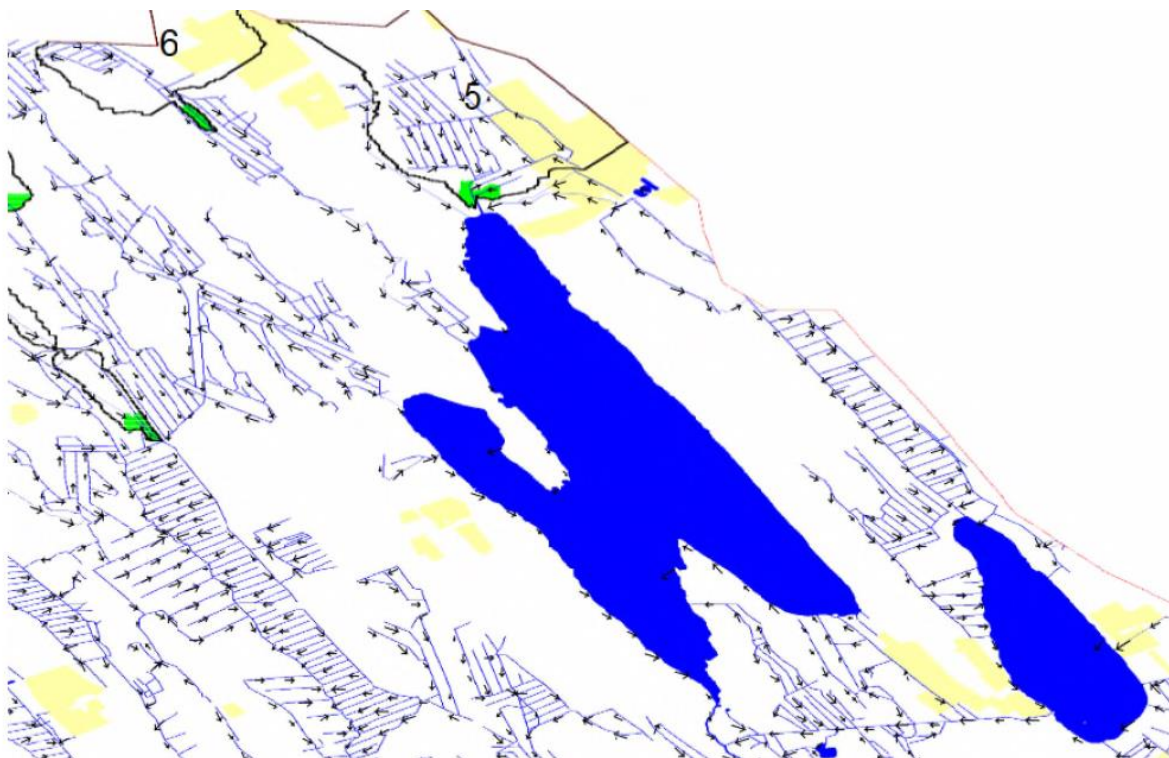
Ruokojärven alivedenpinnan nosto (ESAELY/1210/2020)

Pyhitty 2 osakaskunnan Ruokojärven alivedenpinnan nosto -hankkeessa on edetty suunnitteluvaiheeseen. Hankkeen konsultiksi on valikoitunut Savo-Karjalan vesi- ja ympäristösuunnittelu Oy (Asko Arbelius, Samuel Juntunen ja Jose Eronen). Suunnittelun alustavia suuntaviivoja on käyty lävitse suunnittelun aloituspalaverissa 26.1.2022. Palaverissa käytiin lävitse maastomittauksia, pohjapadon suunniteltua sijaintia, rakennetta ja harjankorkeutta. Lisäksi todettiin, että asiaa on esitelty sekä ELY-keskuksen, että kaupungin viranomaisille. Lisäksi arvioitiin, että hankkeen suunnitelmat valmistunevat muutamassa kuukaudessa. Tämän jälkeen seuraavana vaiheena on pohjapadon luvitus (AVI). ELY-keskuksen puolelta hankkeen valmistumisen takarajaksi on asetettu 31.7.2022.

Heiniön kunnostusprojektin esiselvitys (ESAELY/454/2019)

Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistyksen valmistama Heiniön kunnostusprojektin esiselvitys valmistui 12.11.2021. Hankkeessa tehtiin Heiniö -järvelle esiselvitys mahdollisista kuormittavista alueista. Hankkeen puitteissa on otettu näytteitä kolmesta eri Heiniön laskevasta ojasta, joiden (sekä aikaisemman aineiston) perusteella raportissa arvioidaan järveen päätyvää kuormitusta. Yhtenä yhteenvetona hankkeen loppuraporttiin oli kirjoitettu seuraavaa:

"Noin 20 %:n ulkoisen kuormituksen vähennyksellä järven fosforipitoisuus alenisi laskennallisesti noin 5 µg/l. Tämän saavuttamiseksi sekä heikkenevän kehityssuunnan katkaisemiseksi koko valuma-alueella on suoritettava sekä vedenpidätyskykyä lisääviä että mahdollisia pistekuormituksia estäviä toimenpiteitä. Vemala-mallinnuksen perusteella teoreettisesti sopivia kosteikkoalueita alueella on ainoastaan kaksi järven pohjoisosassa (Kuvan numerot 5 ja 6). Siten toimenpiteet tulee kohdentaa myös näitä pienempiin osa-alueisiin. Lisää selvitystyötä tulisi tehdä osa-valuma-alueiden määrittämisen ja niiden tuoman kuormituksen ja kuormituksen vaikutusten arvioinnin muodossa."

Lisäksi yhteenvedossa todettiin seuraavaa:

"Klorofyllipitoisuuden alentamiseksi sisäistä kuormitusta tulisi pystyä alentamaan, sillä toimenpiteenä pelkästään ulkoisen kuormituksen alentamisen vaikutukset klorofyllipitoisuuteen ovat ainoastaan 2-3 µg/l. Mikäli kalakanta on runsas ja vinoutunut, se lisää ekologisen tasapainon kautta vedessä olevien levien määrää (kasviplankton, klorofyllipitoisuus) sekä aiheuttaa myös matalassa järvessä sedimentin sekoittumista vesipatsaaseen lisäten sisäistä kuormitusta. Kalakannan selvittäminen voidaan suorittaa suoraan rysäkalastuksella yhdistettynä kalojen laji- ja kokojakauman selvittämiseen saalismäärän lisäksi"

"Lisäksi resuspension vähentämiseksi vesikasvillisuutta tulee säästää tuulille alttiilla alueilla ja tarvittavat vesikasvien poistot on kohdennettava haitallisimmille alueille."

Valmis raportti Pieksämäen Heiniö-järven kunnostuksen esiselvityksestä löytyy tallennettuna Etelä-Savon vesienhoidon sivustolle ([Pieksämäen Heiniö-järven kunnostuksen esiselvitys](#)).

Muut avustushakemukset vuodelle 2022

Siikalahden Itäsalmen ja Törmäjoen suiston kunnostustyöt (ESAELY/1449/2021)

Roiha totesi hankkeesta, että esitetyn suunnitelman mukainen hanke ei suoraan toteutuskelpoinen (yhdistelmä ruoppausta ja niittoa sekä kosteikko). Hakijaan on oltu yhteydessä ja pyydetty toimittamaan tarkennettu hakemus Etelä-Savon ELY-keskukselle.

Iso-Nivujärven kosteikko (ESAELY/1428/2021)

Viimeisimmässä hankehaussa tuli myös Karjalankylän osakaskunnan hakemus kunnostussuunnitelman (mahdollisesti kosteikkorakenne) laatimisesta Iso-Nivu -järvelle. Alustavasti hanke vaikuttaa erittäin toteutuskelpoiselta.

Kyyveden pohjoisosien metsätalouden vesiensuojeluhanke (Naarajoki)

Metsäkeskuksen edustaja Marjo Ahola taustoitti lyhyesti Kyyveden latvojen vesiensuojeluhankkeiden tilannetta. Kyyveden latvojen vesiensuojeluhankkeista Rutakonjoen vesiensuojeluhankkeelle (Nykälänjoen länsiosa) on valittu toteuttaja (2. hakukierros). Muiden osa-alueiden toteuttajat tulevat hakuun vuoden 2022 aikana (esim. Niskakosken valuma-alue tulee hankehakuun keväällä 2022). Toiveena olisi, että toimenpiteiden toteutus alkaisi jo vuoden 2022 aikana. Pieksämäen lähialueita koskevia vesiensuojelua koskevia lisähakemuksia on tullut esim. Kyyveden osakaskunnalta.

Hoitokalastus

Ryhmässä ei ollut varmuutta vuoden 2021 hoitokalastuksien toteutuksesta. Arveltiin, että syksyn osalta kalastus on todennäköisesti jäänyt väliin. Kalatalousviranomainen esitti, että yritetään toteuttaa hoitokalastusta kalatalousmaksuvaroista esim. syksyllä 2022.

8 Pato- ja nousuesteiden poistamishanke (Petri Nieminen/ESAELY)

Petri Nieminen esitteli virtavesien esteellisyyden vähentämiseen tähtääviä hankekohteita Pieksämäen alueella. Suunnitteluhankkeet ovat käynnistyneet (rahoituspäätökset tehty) Virmasjoen- ja Längelmäenjoen myllypatojen esteellisyyden poistamiseksi. Lisäksi Pieksänjärven säännöstelypadon muuttaminen pohjapadoksi on avustuspäätöksen osalta valmistelussa. Yksityiskohtaisemmat tiedot pato- ja nousuesteiden poistamiskohteista Pieksämäen alueella löytyvät Petri Niemisen esitelmästä, joka on tallennettuna Etelä-Savon ELY-keskuksen vesienhoidon sivustolle ([Virtavesien esteellisyyden vähentämiseen tähtääviä hankekohteita Pieksämäen alueella](#)).

9 Muut esille tulleet asiat

Roiha kysyi, kuinka Pieksämäen jäteveden puhdistamon hanke edennyt. Pieksämäen kaupungin edustaja kertoi, että biokaasulaitoshankkeen lupa on tullut aluehallintovirastosta ja urakoitsija hankkeeseen on valittu.

Hietisenpuron kastelualtaiden teosta oli edellisen palaverin jälkeen keskustelua (Pekka Häkkinen, Toni Roiha ja Kaija Siikavirta). Lähtökohtaisesti kastelualtaiden teko voisi soveltua paremmin ei tuotannollisten investointien (ETI) rahoituskanavan puolelle. ETI- rahoitus on myös kattavampi (kriteerit täyttävälle hankkeelle kustannuksista jopa 100 %) kuin esim. YM:n vesienhoidonavustukset (kriteerit täyttävälle hankkeelle lähtökohtaisesti maksimi tukiprosentti 50 %). Hanke on edennyt siten, että Maa-Aitta Oy:n valinnut hankkeelle suunnittelijan ja pyrkii hakemaan maatalouden ei tuotannollisten investointien tukea hankkeelle. Jos suunnitelman perusteella hankkeelle tulee myönteinen rahoituspäätös niin hanke edennee toteutukseen.

Porsaskosken padotusasiasta keskustelu oli ryhmän mukaan laimentunut. Asia on edelleen poliisilla tutkinnassa.

Niskajärven aliveden nostohankkeesta eteenpäin viemisestä oli tarkoitus tehdä palaverin jälkeisellä viikolla päätös. Hanketta on valmisteltu tekemällä vedenkorkeuden mittauksia ja näitä ryhmän mukaan jatketaan (myös lähijärvistä). Tarkoitus hakea hankkeelle rahoitusta YM:n vesienhoidon avustusrahoista. ELY-keskuksen vesitalousasiantuntija kommentoi, että tässä muodossaan patohanke tarvitsee toteutuessaan vesilain mukaisen luvan aluehallintovirastosta (AVI).

Keski-Savon ympäristötoimesta tiedusteltiin, että onko ELY-keskukseen oltu yhteydessä Heiniön patoasian yhteydessä. Vesitalousasiantuntija vastasi, että asia ei ole ainakaan lähiaikoina noussut esille.

Lisäksi ryhmässä tiedusteltiin missä laajuudessa aikaisemmissa asioissa esille tullutta YM:n vesienhoidon avustusrahoitus mahdollisuutta esitelty ja ollaanko osakaskunnissa tietoisia rahoitusmahdollisuuksista. Roiha kertoi, että rahoitusmahdollisuuksia on mainostettu esimerkiksi kalatalousalueiden seurantaryhmien palavereissa. Roiha kertoi, että avustushakemuksia osakaskunnista tulee suhteellisen hyvin, mutta etenekin hieman passiivisempien osakaskuntien tiedottaminen avustumahdollisuuksista olisi tärkeää.

Viimeiseksi Roiha kertoi siirtyvänsä 30.4.2022 takaisin Keski-Suomen ELY-keskukseen ja Liisa

Muuri palaa takaisin sihteeriksi seuraavaan kokoukseen.

10 Seuraava kokous

Seuraava kokous sovittiin järjestettäväksi 11.10.2022 13:00-15:30 alkaen. Tapaamisen muotoa (TEAMS/Kanttila) pohditaan lähempänä kokousajankohtaa.

11 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:35.

Sihteerä Toni Roiha

Liitteet

Kokouksen runko

Jakelu

Tilaisuuteen kutsutut, [Vesienhoidon blogisivut](#)